

УДК 929:902

<https://doi.org/10.15407/rksu.31.214>

Сергій Володимирович Палієнко,

кандидат історичних наук,

доцент кафедри туризму, документних та міжкультурних комунікацій,

Відкритий міжнародний університет розвитку людини "Україна"

(Київ, Україна)

ORCID: 0000-0002-6258-7682

e-mail: svpaliy777@gmail.com

ОСОБОВА СПРАВА ЯК ДЖЕРЕЛО ДО ВИВЧЕННЯ НАУКОВОЇ БІОГРАФІЇ (НА ПРИКЛАДІ Ю. М. ЗАХАРУКА)

Мета дослідження. У статті проаналізовано зміст основних опублікованих наукових біографій Ю. М. Захарука, а також подано характеристику особових справ ученого з Інституту суспільних наук АН УРСР, Інституту археології АН УРСР та Інституту археології АН СРСР як історичних джерел. **Методологія.** При співставленні п'яти опублікованих біографій Ю. М. Захарука використано історико-порівняльний метод, також його застосовано разом з історико-критичним методом при атрибуції вмісту особових справ ученого з наукових архівів трьох установ. **Наукова новизна** полягає в тому, що вперше здійснено порівняльний аналіз біографічних відомостей щодо життя та творчості Ю. М. Захарука, викладених у двох некрологах та трьох статтях. Також уперше зроблено опис особових справ ученого з архівів наукових уста-

нов України та Росії та надано оцінку щодо їх використання в якості джерела до вивчення творчого шляху видатного науковця. **Висновки.** Найбільш повна інформація щодо наукової діяльності Ю. М. Захарука міститься в біографічних статтях за авторством С. М. Ляшко та М. Ю. Відейка, а також О. С. Ситника та О. М. Адамишин. Проте в них наявні неточності і майже зовсім не розглянуто діяльність ученого як археолога-теоретика, а отже, можна констатувати потребу в написанні докладної наукової біографії Ю. М. Захарука з акцентом на київський та московський періоди життя як найменш вивчені. В якості джерел варто використати документи з особових справ науковця, за допомогою яких можна відтворити точну хронологію творчого шляху вченого, виправивши наявні помилки. Списки наукових публікацій, звіти про роботу

Ю. М. Захарука з московської справи можуть лягти в основу повного списку наукових робіт науковця, проте мають бути доповнені інформацією з інших джерел через наявні прогалини.

Ключові слова: біографістика, історія археології, джерелознавство, Захарук Юрій Миколайович, радянська археологія.

Актуальність теми дослідження. Юрій Миколайович Захарук – український археолог, людина, яка, народившись у Канаді, після повернення в Україну пройшла шлях від молодшого наукового співробітника у львівському Інституті суспільних наук АН УРСР до заступника директора головної археологічної установи Радянського Союзу – Інституту археології АН СРСР у Москві. Також він є одним з фундаторів радянської теоретичної археології – окремої субдисципліни та унікального явища, що розвивалося в СРСР у 1970-х – на початку 1990-х років. Завдяки його зусиллям теоретичні дискусії в Києві розпочалися раніше, ніж у Москві та Ленінграді, а після переїзду до Москви йому вдалося організувати на Пленумах Інституту археології АН СРСР у 1972 й 1973 рр. роботу окремої теоретичної секції, що можна вважати інституалізацією нового наукового напрямку. У 2014 р. виповнилося сто років від дня народження вченого, проте ця дата залишилася майже непоміченою, адже лише львівські колеги присвятили йому номер часопису «Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині», зі статтею щодо львівського періоду життя дослідника [1]. Також досі відсутні повноцінна наукова біографія Ю. М. Захарука та повний список його публікацій. Однак ця людина заслуговує на збереження пам'яті про неї, а отже відповідні біографічні та джерелознавчі студії є актуальними сьогодні.

Аналіз досліджень і публікацій. Ю. М. Захаруку присвячено невелику кількість наукових робіт, серед яких немає монографій. До них належать некрологи в археологічних журналах України та Росії [2; 3], а також статті про львівський період його життя [4; 1]. Коротка біографія вченого є в енциклопедичному словнику-довіднику, присвяченому дослідникам археології України [5, с. 40–41], і в колективній монографії з історії Інституту археології НАН України [6]. Однак в останній, хоча стаття й вміщена в розділ з біографіями директорів Інституту, але стосується в основному тільки львівського періоду життя, а про діяльність

ученого як організатора науки і археолога-теоретика відомостей дуже мало, є й фактологічні неточності.

Також життєвий шлях Ю. М. Захарука розглядався в контексті історії Відділу археології Інституту суспільних наук АН УРСР [7; 8; 9; 10], однак і ці роботи стосуються тільки львівського періоду життя вченого.

Діяльності Ю. М. Захарука як археолога-теоретика присвячена низка статей автора, зокрема йшлося про внесок ученого в організацію роботи теоретичної секції на Пленумі Інституту археології АН СРСР, присвяченому підсумкам польових досліджень 1971 р. (Москва, 1972) і 1972 р. (Самарканд, 1973) [11; 12], про його листування з Л. С. Клейном у 1973–1980 рр. [13], а також про участь ученого в дискусії щодо визначення об'єкта і предмета науки в археології [14]. Остання тема також розглядалася Л. С. Клейном у його англійській монографії [15, с. 97–98, 101–104].

Мета дослідження. У статті проаналізовано зміст основних опублікованих наукових біографій Ю. М. Захарука, а також надано характеристику особових справ ученого з Інституту суспільних наук АН УРСР, Інституту археології АН УРСР та Інституту археології АН СРСР як історичних джерел.

Виклад основного матеріалу. Отже, розглянемо, як у біографіях Ю. М. Захарука, що містяться у словнику-довіднику [5], двох некрологах – українському [2] і російському [3] – та статтях, присвячених його львівському періоду діяльності [1] й роботі в Києві [6], представлено життєвий шлях ученого.

Так, у всіх публікаціях відображено, що дослідник народився 12 квітня 1914 р. в м. Вінніпег (Канада), а в чотирьох з них, окрім словника-довідника, зазначено, що його родина в 1923 р. повернулася в Радянську Україну. Про шкільну освіту та навчання в технікумі згадується тільки в українському некролозі й статті С. М. Ляшко та М. Ю. Відейка, на відміну від навчання в Одеському державному університеті, про яке написано у всіх біографіях. У словнику-довіднику дослідників археології України помилково зазначено, що Ю. М. Захарук працював в Одеському археологічному музеї, хоч насправді він тільки брав участь у роботі його експедиції в 1938 р., а працювати вчителем історії був направлений за розподілом до с. Ірбей Красноярського краю. Про це згадано в укра-

їнському некролозі та обох статтях. Натомість інформація про роботу Ю. М. Захарука в Житомирському краєзнавчому музеї перед війною наявна у всіх біографіях.

Про вступ ученого до аспірантури Інституту археології АН УРСР у 1940 р., а також участь у війні згадано в некрологах та в обох статтях, проте його поновлення та закінчення аспірантури в 1948 р. вказані тільки в українському некролозі та обох статтях, а подальша робота в ІА АН УРСР у кінці 1940-х років – в обох некрологах і статті О. С. Ситника та О. М. Адамишин, а в словнику-довіднику помилково зазначено, що він працював на посаді наукового співробітника з 1941 р.

Що стосується львівського періоду життя Ю. М. Захарука, то у всіх публікаціях, крім словника-довідника, згадується про його переїзд до Львова, про польові дослідження в цей час ідеться в обох статтях і словнику-довіднику, про дослідження трипільської культури, а також захист кандидатської дисертації – у всіх публікаціях, крім попередньої. Проте в обох статтях помилково вказаний рік захисту – 1952 замість 1953. Про посади, які обіймав учений в Інституті суспільних наук АН УРСР, написано скрізь, окрім російського некрологу.

У всіх біографіях Ю. М. Захарука згадується про перехід на роботу в київський Інститут археології АН УРСР у 1960 р., а згодом і до московського ІА АН СРСР, проте в статті С. М. Ляшко та М. Ю. Відейка помилково вказаний 1968 р. замість 1971. У обох статтях та українському некролозі написано й про тимчасове виконання вченим у 1968 р. обов'язків директора київського інституту, а в обох статтях і російському некролозі – про нагородження дослідника Державною премією України в галузі науки і техніки в 1977 р. Усюди, окрім словника-довідника, йдеться про захист Ю. М. Захаруком докторської дисертації, однак рік вказаний неправильно – 1981 замість 1982, а також про розробку ним теоретичних проблем археології. Щодо діяльності в Москві, то в обох статтях і в російському некролозі є відомості про створення за ініціативою вченого в ІА АН СРСР відділу теорії і методики археології, який він спочатку очолював, а згодом працював там науковим співробітником-консультантом, про що згадано тільки у статті С. М. Ляшко та М. Ю. Відейка й у російському некролозі. Про діяльність Ю. М. Захарука як організатора науки та одного з фундаторів нової субдисципліни – радянської теоретичної

археології, яку також можна розглядати і як окреме унікальне явище, відомості в зазначених біографіях повністю відсутні.

Таким чином, найбільш повні біографічні відомості щодо наукової діяльності Ю. М. Захарука містяться в біографічних статтях С. М. Ляшко та М. Ю. Відейка й О. С. Ситника та О.М. Адамишин, проте в першій наявні значні, а у другій – дрібні неточності, а також їх автори майже зовсім не торкаються наукового доробку вченого як археолога-теоретика. Тому можна констатувати потребу в написанні докладної наукової біографії цього дослідника, в якій акцент буде зроблено на найменш вивчені – київський та московський – періоди його життя. Проте, щоб уникнути неточностей і помилок, така робота має ґрунтуватися на надійних джерелах – передусім архівних, серед яких важливу роль відіграють особові справи Ю. М. Захарука з трьох дослідних інститутів, де він працював. Отже, перейдемо до їх докладної характеристики як історичних джерел для створення наукової біографії вченого.

У розпорядженні автора малися фотокопії трьох особових справ, що зберігаються в архівах трьох установ: Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича (Львів) [16], Інституту археології НАН України (Київ) [17] та Інституту археології РАН (Москва) [18]. Тому нижче буде розглянуто, які документи містить кожна із цих справ, яка інформація в них є і як вона може бути використана при написанні наукової біографії Ю. М. Захарука.

В особовій справі з Наукового архіву Інституту українознавства НАНУ є два особисті листки з обліку кадрів, заповнені 09.07.1951 і 28.07.1951; три автобіографії – від 09 і 28 липня 1951 р. та від лютого 1955 р., а також 6 характеристик: у двох примірниках від 28.07.1951, без дати – орієнтовно, між 1953 і 1955, від 28.02.1955, 01.04.1955 та 06.07.1957.

Також є виписки з наказів по інституту та з постанов Президії АН УРСР про призначення Ю. М. Захарука на різні посади. Тут представлені виписка від руки з наказу по Інституту археології № 61 від 13.03.1950 про призначення на посаду молодшого наукового співробітника; виписка з наказу № 3 по Інституту суспільних наук АН УРСР від 25.06.1951 про призначення на посаду молодшого наукового співробітника відділу археології; з наказу № 51 від 04.05.1953 про призначення в. о.

заввідділом археології Інституту суспільних наук АН УРСР; з наказу № 17 від 14.02.1955 про призначення в. о. заступника директора з наукової частини Інституту суспільних наук АН УРСР, а також відповідні виписки з постанов Президії АН УРСР – Протокол № 17, § 294, п. 5 від 17.04.1953 та протокол № 10 (в копії – 150), § 150, п. 2. від 04.02.1955.

Крім усього перерахованого вище, в особовій справі Ю. М. Захарука з архіву Інституту українознавства також зберігаються: два примірники виписки з протоколу № 5 атестаційної комісії від 10.08.1951 про атестацію, копія посвідчення про складання кандидатського мінімуму зі спеціальності археологія первісного суспільства (1952 р.), відгук від 28.02.1955 про наукову роботу Ю. М. Захарука, написаний О. П. Чернишем, список наукових експедицій (на 1951 р.), в яких взяв участь учений, а також списки його наукових робіт – два на 1951 р. та два на 1955 р.

У київській особовій справі є чотири особисті листки з обліку кадрів, один з яких заповнений не до кінця, інші датуються 16.05.1947, 15.02.1955 та 23.06.1970, а також дві автобіографії – від 26.02.1955 та 20.07.1970. З семи характеристик на Ю. М. Захарука одна не має дати, проте в ній ідеться про аспіранта, тому, швидше за все, вона складена на початку 1947 р. Решта характеристик датуються 12.11.1948, 28.07.1951, 28.02.1955, 06.03.1962, 21.09.1967 та 16.07.1970. Також міститься заява Ю. М. Захарука на його переведення з 01.07.1948 на посаду молодшого наукового співробітника у зв'язку із закінченням терміну аспірантури.

Окрему групу документів з особової справи складають виписки з наказів по Інституту археології АН УРСР та Інституту суспільних наук АН УРСР, по Філії Академії Наук УРСР, а також з постанов Президії АН УРСР, які стосуються кадрових питань і заохочень. Так, наказом № 169 по Інституту археології АН УРСР від 14.06.1948 Ю. М. Захарук був прийнятий на посаду молодшого наукового співробітника, наказом № 284 від листопада 1948 р. призначений секретарем первісного відділу, наказом № 24 від 10.02.1950 переведений до Львівського відділу Інституту археології, наказ № 72 від 13.06.1960 оголошує відповідну постанову Президії АН УРСР про переведення Ю. М. Захарука до ІА АН УРСР. У справі є виписки з наказів по Інституту суспільних наук АН УРСР, пов'язані з призначенням ученого на різні посади, які є у львівській справі, розглянутій вище, а також виписки з наказу № 171

від 16.12.1952 про тимчасове покладання на Ю. М. Захарука обов'язків завідуючого відділом археології та наказу № 75 від 09.06.1960 про звільнення у зв'язку з переведенням до Києва.

Виписки з постанов Президії АН УРСР також стосуються кадрових питань: у Протоколі № 12, § 20 від 16.08.1946 йдеться про поновлення Ю. М. Захарука в аспірантурі ІА АН УРСР, у Протоколі № 10 § 16 від 01.04.1949 – про затвердження на посаді молодшого наукового співробітника, у Протоколі № 31 § 388 від 13.05.1960 – про переведення до ІА АН УРСР на посаду заступника директора з наукової роботи. Ухвалою Президії АН УРСР № 361 від 20.11.1968 вчений був звільнений за власним бажанням від виконання обов'язків директора ІА АН УРСР, а постановою № 267 від 24.09.1970 його затверджено на посаді завідуючого відділом археологічних досліджень на новобудовах ІА АН УРСР. Про Протокол № 17, § 294, п. 5 від 17.04.1953 уже згадувалося вище. Відповідно до виписки з протоколу Загальних зборів Відділу економіки, історії, філософії та права АН УРСР від 26.03.1968 Ю. М. Захарук був обраний членом Бюро Відділу.

Розпорядження Президії АН УРСР від 10.11.1967, накази по Філії Академії Наук УРСР № 25 від 28.04.1951 та № 153 від 04.11.1953, накази по Інституту суспільних наук АН УРСР №1 6 від 18.02.1952, № 170 від 15.12.1952, № 50 від 30.04.1953, № 172 від 06.11.1953, № 63 від 30.04.1954, № 190 від 06.11.1954 оголошували подяку із занесенням до трудової книжки або без нього.

Також у справі є копії посвідчення про закінчення Одеського державного університету, диплома кандидата наук, атестата старшого наукового співробітника, список наукових робіт Ю. М. Захарука на 20.02.1970 та список експедицій, в яких він узяв участь – по 1959 р. включно.

В особовій справі з московського Інституту археології РАН є особистий листок з обліку кадрів, заповнений 24.10.1978 з листом доповнень, в якому останній раз робилися записи, вочевидь, після переатестації 1996 р., а також анкета від 28.09.1971 та автобіографія, написана у грудні 1971 р. У двох примірниках, датованих 10.01.1984 р., є картка обліку доктора наук.

Наявні в особовій справі також і 13 характеристик на Ю. М. Захарука. Одна з них без дати, але, очевидно, вона – найраніша, адже йдеться

про Ю. М. Захарука як про співробітника ІА АН УРСР. Ще один текст характеристики, також з ІА АН УРСР, представлений у двох примірниках, на яких стоять дати – 24.09.1971 та 30.09.1971. На інших проставлені тільки роки – 1972, 1973, 1983 або точні дати – 06.10.1978, 14.01.1992, 19.10.1995. Ще одна характеристика також не має дати, але в ній написано, що вона дана у зв'язку із затвердженням Ю. М. Захарука на посаді завідуючого сектором теорії і методики археології, а це було в 1985 р. Також є один текст характеристики у 2-х примірниках, написаної у зв'язку з переатестацією в 1986 р. На них стоять рукописні підписи: «Затверджено 27.05.1986» та «Ознайомлений 26.05.1985». Імовірно, що на другому підписі Ю. М. Захарук переплутав рік.

Заяви Ю. М. Захарука, які є у справі, охоплюють період з 1971 р. по 1986 р. Перший документ – це згода вченого обійняти вакантну посаду заступника директора ІА АН СРСР (травень 1971 р.), другий – про звільнення від обов'язків заступника директора інституту (квітень 1984 р.), третя заява – про звільнення у зв'язку з виходом на пенсію (червень 1986 р.) і четверта – про зарахування на посаду наукового співробітника-консультанта (червень 1986 р.).

Наступною групою документів є виписки з наказів по Інституту археології, з розпоряджень і постанов Президії АН СРСР. Майже всі вони стосуються кадрових питань: постанова Президії АН СРСР № 874 від 14.10.1971 та розпорядження по ІА АН СРСР № 105 від 26.10.1971 про призначення Ю. М. Захарука на посаду заступника директора ІА АН СРСР; постанови Президії АН СРСР № 1095 від 16.12.1971 про зміну складу Вченої ради ІА АН СРСР та введення до неї Ю. М. Захарука, № 661 від 04.07.1974 про затвердження Ю. М. Захарука заступником головного редактора журналу «Радянська археологія», № 270 від 21.03.1974 про затвердження складу Вченої ради ІА АН СРСР з Ю. М. Захаруком в якості заступника голови, № 773 від 30.06.1977 про затвердження Ю. М. Захарука заступником директора ІА АН СРСР на новий термін, № 1049 від 22.09.1983 про затвердження Ю. М. Захарука заступником директора ІА АН СРСР на новий термін як виняток; наказ по ІА АН СРСР № 28 від 01.04.1983 про призначення Ю. М. Захаруку окладу 550 крб. у зв'язку з отриманням диплома доктора історичних наук; постанову Президії АН СРСР № 891 від 21/28.06.1984 про звільнення

Ю. М. Захарука від обов'язків заступника директора ІА АН СРСР і наказ по ІА АН СРСР № 42 від 20.04.1984 про звільнення від обов'язків заступника директора та переведення в сектор неоліту і бронзи на посаду старшого наукового співробітника з окладом 400 крб.; накази по ІА АН СРСР № 5 від 30.01.1985 про переведення з сектору неоліту і бронзи до відділу теорії і методики археології, № 24 від 29.03.1985 про призначення завідуючим відділом теорії і методики археології, № 51 від 18.06.1985 про затвердження на посаді та переобрання на новий термін співробітників ІА АН СРСР, зокрема й Ю. М. Захарука на посаду завсектором теорії і методики археології, № 38 від 12.06.1986 про звільнення за власним бажанням у зв'язку з виходом на пенсію, № 42 від 17.06.1986 про прийняття в інститут на посаду старшого наукового співробітника-консультанта з окладом 190 крб., № 11-к від 23.01.1996 про призначення на посаду провідного наукового співробітника-консультанта, № 57-к від 15.04.1997 про звільнення Ю. М. Захарука у зв'язку зі смертю. З кадровими питаннями також пов'язаний і протокол засідання лічильної комісії Вченої ради ІА АН СРСР від 07.06.1985 про підрахунок голосів при голосуванні за затвердження Ю. М. Захарука на посаді завідуючого сектором.

Окрім цього, у справі є копії розпоряджень Президії АН СРСР про надання акад. Б. О. Рибаківу відпустки і покладання обов'язків директора ІА АН СРСР на Ю. М. Захарука (№ 32-11 від 04.01.1972, № 32-931 від 04.07.1972, № 10105-1096 від 15.07.1974), два листи директора інституту акад. Б. О. Рибаківу віцепрезиденту АН СРСР акад. П. Н. Феодосєєву (від 20.05.1981 № 14102/516 і 09.04.1984 № 4701/8117) з проханням дозволити преміювання Ю. М. Захарука з коштів інституту з позитивними візами віцепрезидента, лист віцепрезидента АН СРСР акад. П. Н. Феодосєєва № 2-10105-6714/604 від 15.02.1985 з дозволом призначити Захарука завідуючим сектором як виняток, а також лист з ІА НАН України від 15.04.1997 з висловленням співчуття у зв'язку зі смертю вченого.

Наступний блок документів стосується атестацій. До нього належать звіти про роботу Ю. М. Захарука за 1981–1985 рр. (у 2-х примірниках) і за 1992–1995 рр., атестаційні аркуші від 28.05.1986, 20.01.1992 та 31.10.1995, а також протоколи засідань атестаційної комісії від 28.05.1986 та 20.01.1993 (вірогідно – помилка, має бути 1992).

Також у московській справі, як і в попередніх, є копії посвідчення про закінчення ОДУ (у 3-х примірниках), диплома кандидата наук (у 3-х примірниках), атестата старшого наукового співробітника, крім цього наявні у 2-х примірниках копії диплома доктора наук і диплома Лауреата Державної премії УРСР. Є й два списки наукових публікацій Ю. М. Захарука: перший – без дати, але остання публікація в ньому – 1975 р., на другому стоїть дата – 1986 р.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше було проаналізовано зміст основних біографій Ю. М. Захарука, а також надано характеристику особових справ ученого, що зберігаються у трьох наукових установах України та Росії, як історичного джерела для вивчення творчого шляху видатного науковця.

Висновки. Отже, серед п'яти розглянутих біографій Ю. М. Захарука найбільш повна інформація щодо його наукової діяльності міститься в біографічних статтях С. М. Ляшко та М. Ю. Відейка й О. С. Ситника та О. М. Адамишин, проте в першій наявні значні, а у другій – дрібні неточності, а також їх автори майже зовсім не торкаються наукового доробку вченого як археолога-теоретика. Тому можна констатувати потребу в написанні докладної наукової біографії Ю. М. Захарука, в якій акцент буде зроблено на найменш вивчені – київський та московський – періоди його життя. Відповідно в якості джерел для цього можуть бути використані документи з особових справ науковця, що зберігаються у Львові, Києві та Москві. З їх допомогою можливо складання докладної хронології творчого шляху вченого – із зазначенням наукових посад і періодів роботи на них, а також часу отримання наукових звань і ступенів. (Усюди в літературі некоректно вказано дату захисту Ю. М. Захаруком докторської дисертації – 1981 р., хоча насправді захист відбувся тільки 2 березня 1982 р.). Матеріали атестації 1986 р. частково проливають світло на причини, через які Ю. М. Захарук залишив посаду завідуючого сектором теорії і методики археології. А списки наукових публікацій ученого та звіти про його роботу, які є в московській справі, можуть бути покладені в основу повного списку наукових робіт Ю. М. Захарука, проте вони мають бути доповнені інформацією з інших джерел, адже містять прогалину – відсутня інформація з 1986 по 1992 рр. та про 1996 – початок 1997 рр. Написання такої детальної наукової біографії Ю. М. Захарука стане подальшим напрямом роботи автора.

Список використаних джерел

1. Ситник О., Адамишин О. Археологічна діяльність Юрія Захарука на Заході України (до 100-річчя з дня народження) // Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині. 2014. Вип. 18. С. 15–32.
2. Круц В., Бунатян К. Пам'яті Юрія Миколайовича Захарука // Археологія. 1998. № 3. С. 150–151.
3. Марковин В., Цетлин Ю. Памяти Юрия Николаевича Захарука (1914–1997) // Российская археология. 1998. № 3. С. 254–255.
4. Пелешин М. Про львівський період наукової діяльності Юрія Захарука // Постаті української археології. Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині. 1998. Вип. 7. С. 68–70.
5. Дослідники археології України : енцикл. словник-довідник / за ред. Г. Мезенцевої. Чернівці, 1997. 206 с.
6. Ляшко С. М., Відейко М. Ю. Захарук Юрій Миколайович // Інститут археології Національної академії наук. 1918–1914. Київ: ВД «АДЕФ–Україна», 2015. С. 309–310.
7. Мацкевий Л. Відділ археології Інституту українознавства НАН України // Постаті української археології. Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині. 1998. Вип. 7. С. 114–116.
8. Мацкевий Л. 60 років відділу археології Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України // Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині. 2002. Вип. 8. С. 4–8.
9. Ситник О. Львівська археологічна школа у період потрясінь та випробувань (1939–1951 рр.) // Археологічні дослідження Львівського університету. 2006. Вип. 9. С. 106–133.
10. Ситник О. Польові дослідження Львівського відділу Інституту археології АН УРСР (1940–1950) // Археологічні дослідження Львівського університету. 2007. Вип. 10. С. 254–287.
11. Палієнко С. В. Діяльність Ю. М. Захарука з організації секції теорії та методики на Пленумі Інституту археології АН СРСР 1972 року // Праці Центру пам'яткознавства : зб. наук. праць. 2017. Вип. 31. С. 20–28.
12. Палієнко С. В. Діяльність Ю. М. Захарука з організації секції теорії та методики на Пленумі Інституту археології АН СРСР 1973 року // Праці Центру пам'яткознавства : зб. наук. праць. 2017. Вип. 32. С. 136–148.
13. Палієнко С. В. З історії радянської теоретичної археології: листування Ю. М. Захарука з Л. С. Клейном у 1973–1980 рр. // Праці Центру пам'яткознавства : зб. наук. праць. 2018. Вип. 34. С. 197–208.

14. Палієнко С. В. Дискусія щодо статусу археології в радянській науці (друга половина 80-х – початок 90-х рр.) // Часопис української історії. 2009. Вип. 11. С. 90–95.
15. Klejn L.S. Soviet archaeology: schools, trends, and history. Oxford, 2012. 411 p. <https://doi.org/10.1093/acprof:osobl/9780199601356.001.0001>
16. Науковий архів Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ. Оп. 3. Од. зб. 97. Арк. 20–61.
17. Архів відділу кадрів ІА НАН України. Особова справа Ю. М. Захарука. 51 арк.
18. Архів ІА РАН. Ф. 1. Р.-6. Од. зб. 357. 93 арк.

Sergii Paliienko

Open International University of Human Development "Ukraine"

(Kyiv, Ukraine)

ORCID: 0000-0002-6258-7682

e-mail: svpaliy777@gmail.com

Personnel files as a source of scholars' biographies (on example of Yurii Zakharuk)

The goal of the research. The article deals with analysis of the content of the main published biographies of Yu. N. Zakharuk and the scholar's personal files from the Institute of social sciences AS UkrSSR, the Institute of archaeology AS UkrSSR and the Institute of archaeology AS USSR are characterized as historical sources. **Methodology.** The historical comparative method is used to parallel five published Yu. N. Zakharuk's biographies. It is also applied combining with historical critical method to attribute documents from the personal files are stored at scientific archives of three establishments. **Scientific novelty.** For the first time the comparative analysis of biographical data of Yu.N. Zakharuk's life and activity from two obituaries and three articles have been completed. The description of the archaeologist's personal files from archives of Ukraine and Russia and the evaluation of the documents from there as historical sources for study the outstanding scholar's biography have been made never before. **Conclusions.** The biographical articles written by S. M. Liashko & M. Yu. Videiko and O. S. Sytnyk & O. M. Adamyshyn contain the fullest information on Yu. N. Zakharuk's research activity. But they have inaccuracies and the theoretical work of the scholar was not analyzed by the authors. That's why there is a necessity in detailed life story of Yu. N. Zakharuk with an emphasis

to Kiev and Moscow periods of his life which are the most unexplored. The documents from personal files of the archaeologist ought to be used as sources to reconstruct a detailed chronology of his life and research activity correcting the mistakes. The lists of Yu.N. Zakharuk's publications from the Moscow file should be the basis for the full list of his published works but it has to be complemented by information from other sources because of the existed gaps.

Key words: biography studies, history of archaeology, source studies, Soviet archaeology, Zakharuk Yurii.

*Стаття підготовлена 22 січня 2023 року;
подана до друку 25 січня 2023 року.*